

АГРЕСИЯ

Според Ив. Мишо, думата насилие идва от латинската „VIOLENTA“
– т.е. необуздан, свиреп характер, сила. Глаголът „violare“
означава: отнасям се насилствено, осквернявам нарушавам

Увалиев твърди, че когато плъховете се затворят в малко пространство, те започват да се самоизяждат

- Динамиката на насилие най-добре се разбира в перспективата на развитие, която показва, че моделите на поведение се променят през човешкия живот.
- Юношеството е период на непокорство, промени и уязвимост, който може да показва увеличение в честотата и средствата за прояви на насилие и друго рисково поведение

В търсене на отговор на въпроса какви са насилниците-насилието се свързва на първо място с агресивността

- Теоретичните перспективи на човешката агресия могат да бъдат обобщени главно в биологична, бихевиористична, когнитивна и перспектива за социално научаване
- Биологична теория- Според Фройд, този инстинкт първоначално е насочен към себеунищожение, но скоро бива пренасочен навън към другите. Други автори твърдят, че онези поведения, които помагат на индивидите да предават гените си на следващото поколение ще бъдат все по-преобладаващи във видовете популации. След като агресията съдейства на мъжките от много животински видове да се чифтосват, с течение на времето, принципите на естествения подбор ще спомогнат за повишаване равнищата на агресия.

Бихевиористична перспектива

- В съответствие с нея съществува предположение, че агресивното поведение произтича главно от външно предизвикани подтици към увреда или нараняване на другите.
- Според DOLLARD – фрустрацията води до възбуждането на подтик, чиято първоначална цел е увреждането на някой индивид или обект – източника на фрустрация.

Третата теоретична перспектива за агресията, известна като когнитивна – представена от BERKOWITZ

- Тази теория изказва предположението, че излагането на неприятни, отблъскващи събития поражда отрицателен ефект. Тези чувства на свой ред автоматично активират тенденции към, както агресия, така и бягство, а така също и физиологични реакции и мисли и спомени, свързани с такива преживявания. Дали ще последва агресия зависи от няколко фактора, като високо равнище на мислене и когниция.

Четвъртата перспектива на агресията е теорията за социалното научаване - Бандура

- Агресивното поведение може да се учи по същия начин, както и всяко друго поведение чрез условните връзки на подкреплението и наказанието.
- Наблюдението на агресията в действие засилва увереността на наблюдателя, че и той може успешно да изпълнява акта на насилие и осигурява информация от агресивните действия в конкретен тип ситуация. Така наблюдаваното поведение бързо става част от поведенческия репертоар на човека.

Децата често изглеждат като копия с индиго на наблюдаваните модели

- Веднъж усвоен агресивният модел не е ригидно господстващ - той се съобразява с изискванията на ситуацията, но промяната в него може да дойде и от промяната в стимулите и подкрепящите условия, които да трансформират агресията в друга, социално пожелателна форма.

Особености на юноши склонни към насилие

- Какво става? Деца убиват деца, деца изнасилват старци, деца унижават и грабят по-малките и слабите, нападат, отстояват позициите си на всяка цена, не се страхуват от никого и не уважават никого, шантажират родителите си и презират учителите си, не признават правилата.
- Какво е това? Някаква неосъзната революция срещу нравите и правилата, срещу обществените норми, някакъв отговор на всеобщото настъпление срещу децата от страна на технологичните и електронно-медийните стихии, изблик на подтиснатост?

Според Тох съществуват няколко типа агресивни личности

- - **самокомпенсатори** – изпитват несигурност и неуважение към себе си, като чрез агресивността се опитват да прикрият слабостта си;
- - **активатори** – с ниска самооценка и усещане за непреспособимост, като използват агресията, за да накарат другите да се страхуват и да проявяват уважение към тях;
- - **самоуверени и егоисти** – измъчвани от съмнения за собствените достойнства; егоисти, центрирани в себе си, интересуват се само от своите желания; използват агресията, за да принудят другите да задоволят личните им нужди и желания;

Според Тох съществуват няколко типа агресивни личности

- - **славолюбови** — вярват, че ролята им да бъдат агресивни, за да защитят репутацията си;
- - **самозащитници** — страхуват се от другите и са обзети от мисълта как да се предпазят от тях; използват агресията, за да се защитят от евентуална чужда агресия;
- - **тирани** — използват насилието, за да постигнат това което искат, обичат да причиняват болка заради самата болка; нахвърлят се върху тези, от които немогат да се защитят; нагаждат ситуацията така, че да имат предимство пред жертвата.

Основните проекции на взаимното разминаване между юношата и обществото са следните

- – непълнолетния все още няма напълно изградена ценностна система
- - референтните взаимоотношения не са съобразени с моралните предписания, а се градят върху принципитена взаимната симпатия/полезност
- - социалният живот е ограничен и непълнолетния не може да види и разбере разнообразието на човешките взаимоотношения
- - психофизически непълнолетният се намира в такъв стадий на своето развитие което води до „енергийни“ избухвания, приемащи формата на агресия

Агресията като поведенчески механизъм следва да се разграничава от агресивния акт

- При непълнолетните агресивният акт е в норма, но когато не е санкциониран се превръща в стратегия на поведение и много трудно би могъл да бъде променен. Тук агресивността е импулсивна и ситуативно доминирана.
- Появата на агресивност у юношите е функция на неблагоприятия в процеса на социализация. Всичко това рефлектира върху социалната активност на индивида, която през този период е доминирана от желанието и стремежа за себеутвърждаване, намиране на собствения образ и отстояване на своята личност.

Засиленият стремеж към самоутвърждаване

- Когато обективните условия не позволяват на юношата да се изяви по социално желателен начин, също може да бъде стимул за агресивно поведение.
- Когато условията на средата не насърчават самореализацията на личността и дори съществуват съзнателно спуснати бариери, у подрастващия възниква страх от невъзможност за себеизявяване. Това потиска субекта и пречатства изграждането на балансирана личностна структура. В резултат обкръжението започва да бъде възприемано негативно, хората и институциите се превръщат за индивида в пречка за неговото съществуване и така у личността се утвърждава агресивна предиспозиция.

Това, че дадена личност извършва отделни агресивни постъпки съвсем не означава, че тя може да се определи като агресивна.

- - ситуативна агресия
- -агресивно поведение
- Обикновено човек извършващ агресивни действия, преживява силен гняв, преминаващ понякога в ярост.
- Склонните към агресивни прояви подрастващи са с нисък Аз-контрол т.е. неспособност за адекватно справяне и преодоляване на несигурността, тревожността и страха.
- Ниското самочувствие често води до фрустрация, а тя е състояние, което води до агресия.

Класификация на агресията

Агресивни подрастващи

- Такива деца в миналото са имали дефицит на обич у дома, над тях може да е упражнявано насилие.
- ВЛАСТ-ПРЕВЪЗХОДСТВО-ЗАВИСТ-тревожност,агресивност
- Склонните към хулигански прояви, активно търсят възможност за предизвикване на конфликти, за демонстриране на сила и бестрашие. Чрез побоищата изразяват своето озлобление.
- Момчета-момичета директна-индиректна
- Враждебна агресия – спонтанна
- Инструментална – планирана
- Реактивна – гняв
- Проактивна – от очаквания позитивен резултат

Социални детерминанти на агресията

- Според Руджери като фактори се изтъкват проблеми в социализацията на личността, социално психичната атмосфера на социалната среда и формираните в нея нагласи на личността.
- Централния тезис е, че агресивното поведение се формира под влияние на неудовлетворяването на базисни за индивида потребности.
- Семейството като фактор-модел на поведение и социалнопозитивни ценности, насилието в семейството, боят като средство за убеждение

Училището като фактор

- Основната слабост в училището е третирането на ученика като абсолютен обект на процесите на обучение и възпитание. Това провокира съществуването на един непрекъснат конфликт между учителя и ученика поради невъзможността на подрастващите да реализира съкровения си стремеж към социална изява и себеутвърждаване. Натрупаните в училищния период от живота страхове, обиди, страдания и насилието трайно деформират качеството а бъдещата личност и професионална изява.

Приятелският кръгкато фактор

- Приятелите на децата също ги учат как да действат в определени ситуации – служейки им като модели и възнаграждавайки ги с приемане или дори с одобрение, когато се държат по начин, който другите считат за подходящо поведение.
- В желанието да бъдат оценени по достойнство от други на тяхната възраст, това хулиганско поведение ще отблъсне една част от учениците, но други подобно агресивни ще станат приятели. Докато поединично са относително безсилни, когато са заедно могат сериозно да заплашат училищния ред. Когато са заедно те се чувстват важни, значими, смели и сигурни.

Общността като фактор

- Общността като цяло може да бъде оздравителна, освен ако общността е нездрава и несигурна. Според редица изследвания комбинацията от бедност, нестабилност и семеен разпад е прогноза за насилие. Юношите изложени на насилие е по-вероятно да участват в актове на насилие, често като изпрзеварващ удар срещу предполагаема заплаха. Възрастните в съседската среда, които извършват престъпни действия също представляват риск, понежи младите хора могат да им подражават. Също топлото време, шумът, замърсеният въздух могат да предизвикат стрес и агресивно поведение.

Телевизията като фактор

- Телевизионните програми с насилие като цяло имат отрицателни последствия за младите хора. Телевизионното насилие може да вреди на младежите като ги кара:
 - Да учат агресивно поведение и нагласи
 - Да развият тревожни и песимистични нагласи по отношение на действителността
 - Да станат нечувствителни към насилието
- Според Бандура – гледането на агресивно поведение на друг човек може да увеличи агресивното поведение на младежите.

Техники и механизми за контрол на агресията

- Към механизмите за регулиране на агресивните прояви спадат наградите и наказанията. В зависимост от ситуацията и начина им на прилагане може да се понижи или засили агресивността. В случаи, когато подрастващите открият, че агресивният модел е подкрепен чрез награждаване, дори само с изразено задоволство, много е вероятно те да започнат да използват по-често агресивното поведение. Своевременно санкционирането на такова поведение обикновено играе ролята на възпиращ фактор.

Невинаги наградите и наказанията влият върху агресивността.

- Наградата може да повлияе на агресивното поведение, ако е използвана по подходящ начин. Когато агресивността се посрещне с агресивност, тя може да се пренасочи към друг. Всъщност когато детето разбере, че агресивността може да му осигури това, което желае, и че другите могат да отстъпят, в голяма степен проявяват склонност към агресивност. Според ДОЛЛАРД участието в някои енергични действия води до редуцирането на емоционалното напрежение и намаляването на агресивните действия. Оказва се, че резултата е временен и краткотраен.

Един полезен механизъм за предотвратяване на агресията са директните извинения като когнитивна интервенция.

- Други механизми за редуциране на агресията са : неагресивните модели обучението в социални умения и несъвместимите реакции. Друг извод получен в резултат на многобройни наблюдения е, че индивидите със сериозен дефицит на социални умения представляват голяма част от извършилите насилие в много общества. И макар пътят от обучението в социални умения до редуциране на агресията да е дълъг, той е надежден и трябва да бъде извървян.

Друга предлагана техника за редуцирането на гнева, респ. на агресията е т. нар. съвместяване на несъвместими реакции.

- Опитите и изследванията показват, че когато разгневени индивиди бъдат индицирани за преживяване на положителен афект/напр. емпатия, хумор/, т.е. емоционални състояния които са несъвместими с гняв и агресия, те показват редуцирани равнища на агресия.
- Реймънд Новако разработва цяла програма за контролиране на гнева и агресията. Той смята, че от особено голямо значение е емоционално реактивните хора да бъдат научени да си говорят по успокоителен начин за провокативните ситуации, в които изпадат.
/ мога да се справя, знам какво да правя, мога да регулирам гнева си, спокойно не е необходимо да се доказваш, няма да се ядосвам, време е да се отпусна/